

YANGI KONSTITUTSIYA — ERKIN VA FAROVON HAYOTIMIZNING MUSTAHKAM POYDEVORI

Norqobilova Saodat Rashidovna

Respublika ma'naviyat va ma'rifat markazi Uchtepa tuman bo'linmasi rahbari

MAQOLA MALUMOTI

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received: 02.12.2025

Revised: 03.12.2025

Accepted: 04.12.2025

Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasida qabul qilingan Yangi Konstitutsiyasi haqidagi fikrlar va uning istiqbollari haqida so'z yuritilib, unda Konstitutsiyaning xalqimiz ravnaqi va farovonligi yo'lidagi ulkan ahamiyati haqida so'z boradi.

KALIT SO'ZLAR:

*O'zbekiston
Respublikasi,
konstitutsiya, farovon
hayot, farovon hayot,
xalq, o'zbek xalqi,
fuqarolar erkinligi*

Bugungi kunda O'zbekiston Respublikasi barqaror taraqqiyot yo'lida qat'iy va izchil qadamlar tashlamoqda. Barcha sohalarda amalga oshirilayotgan chuqur islohotlar, avvalo, aholining farovonligini oshirish, fuqarolarning munosib hayot darajasi va ijtimoiy sharoitlarini ta'minlashga qaratilgan kompleks chora-tadbirlar tizimini ifodalaydi. Mamlakatimizning Asosiy Qonunida inson hayoti, erkinligi, sha'ni, qadr-qimmatini hamda boshqa daxlsiz huquqlar oliy konstitutsiyaviy qadriyat sifatida mustahkamlab qo'yilgan.

Aholi ongida adolat tamoyili va qonun ustuvorligiga bo'lgan ishonch tobora mustahkamlanib bormoqda. Eng muhimi, fuqarolarning jamiyat hayoti, ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlar va turli darajadagi muammolarni hal etishda faol ishtirok etish istagi kundan-kunga ortmoqda. Bu esa demokratik institutlarning rivojlanishi va fuqarolik jamiyatining shakllanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Shu bilan birga, qabul qilingan qonunlarning to'laonli amal qilishi, shaxs, jamiyat va davlat o'rtasidagi munosabatlarning samarali tartibga solinishi, islohotlarning amaliy natija sifatida hayotga tatbiq etilishi uchun fuqarolarning yetarli huquqiy ongi va huquqiy madaniyatiga ega bo'lishi zarur. Barcha fuqarolarda Konstitutsiya va qonunlarni hurmat qilish, ularga qat'iy rioya etishning ijtimoiy zarurat ekanligi haqidagi tushuncha shakllangandagina jamiyat hayoti, boshqaruv tizimi va ijtimoiy muhitda sifat o'zgarishlariga erishish mumkin.

Huquqiy ong va huquqiy madaniyatning yuksalishi esa nafaqat shaxsning o'z huquq va majburiyatlarini anglashiga, balki davlat organlari faoliyatining shaffofligi, mas'uliyati va samaradorligini ta'minlashga ham xizmat qiladi. Shu boisdan, mamlakatimizda huquqiy targ'ibot tizimini rivojlantirish, aholining huquqiy savodxonligini oshirish va qonunlarga hurmat tamoyilini keng miqyosda qaror toptirish dolzarb vazifalardan biri sifatida e'tirof etilmoqda.

Shu boisdan ham fuqarolar o'rtasida Konstitutsiyaning milliy huquq tizimidagi o'rni va rolini keng targ'ib qilish, mazkur hujjatning davlat boshqaruvi, inson huquqlarini ta'minlash va jamiyat barqarorligini mustahkamlashdagi ahamiyatini tushuntirishga qaratilgan tadbirlarni tashkil etish zarur. Ayniqsa, o'quvchi va yoshlar orasida Konstitutsiya haqidagi bilimlarni chuqurlashtirish, ularning huquqiy savodxonligini oshirish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biridir.

Tegishli soha mutaxassislari tomonidan ma'qullangan holda, O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining jamiyat taraqqiyotidagi o'rni, davlat suverenitetining mustahkamlanganini ifodalovchi asosiy siyosiy-huquqiy hujjat sifatidagi ahamiyatini ommaviy axborot vositalari orqali yoritish muhimdir. Xususan, uning qabul qilinishi mustaqil davlat qurilishining muhim bosqichlaridan biri ekanini yorituvchi video lavhalar, qisqa metrajli filmlar va boshqa media mahsulotlarini aholiga taqdim etish ijtimoiy ongni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Asosiy qonun siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy sohalarda keng ko'lamli islohotlarni amalga oshirish, inson huquq va erkinliklarini ta'minlash, jamiyatda tinchlik va totuvlikni mustahkamlash uchun mustahkam huquqiy zamin yaratdi. Konstitutsiya ijtimoiy munosabatlarning izchil rivojlanishini ta'minlovchi normativ poydevor bo'lib, fuqarolar, jamiyat va davlat o'rtasidagi o'zaro munosabatlarni belgilab beruvchi asosiy manba hisoblanadi.

Shu bilan birga, konstitutsiyaviy huquqning asosini bevosita amaldagi Konstitutsiyaning o'zi tashkil etadi. Har qanday milliy huquq tizimida Konstitutsiyaning o'zni muhim va ustuvor bo'lib, u davlatning siyosiy-huquqiy rivojlanish strategiyasini belgilaydi. Shuni alohida ta'kidlash lozimki, barcha davlatlar uchun yagona universal konstitutsiyaviy model mavjud emas; har bir mamlakat o'zining tarixiy tajribasi, siyosiy an'analari va ijtimoiy qadriyatlari asosida konstitutsiyaviy rivojlanish yo'lini tanlaydi. Mazkur jarayonda mustaqil O'zbekistonning Konstitutsiyasi ham o'ziga xos milliy model sifatida shakllangan va bugungi kunda izchil takomillashib bormoqda.

Yangi Konstitutsiyaning Muqaddimasida shunday bayon etiladi: "Biz, O'zbekistonning yagona xalqi, inson huquq va erkinliklariga, milliy va umuminsoniy qadriyatlarga, davlat suvereniteti prinsiplariga sodiqligimizni tantanali ravishda e'lon qilib, demokratiya, erkinlik va tenglik, ijtimoiy adolat va birdamlik g'oyalariga sadoqatimizni namoyon qilib, inson, uning hayoti, erkinligi, sha'ni va qadr-qimmatini oliy qadriyat hisoblanadigan insonparvar demokratik davlatni, ochiq va adolatli jamiyatni barpo etish borasida hozirgi va kelajak avlodlar oldidagi yuksak mas'uliyatimizni anglagan holda, davlatchiligimiz rivojining uch ming yildan ziyod tarixiy tajribasiga, shuningdek jahon sivilizatsiyasiga beqiyos hissa qo'shgan buyuk ajdodlarimizning ilmiy, madaniy va ma'naviy merosiga tayanib, mamlakatimizning bebaho tabiiy boyliklarini ko'paytirishga hamda hozirgi va kelajak avlodlar uchun asrab-avaylashga hamda atrof-muhit musaffoligini saqlashga astoydil ahd qilib, xalqaro huquqning umume'tirof etilgan prinsip va normalariga asoslangan holda, O'zbekistonning jahon hamjamiyati, eng avvalo, qo'shni davlatlar bilan do'stona munosabatlarini hamkorlik, o'zaro qo'llab-quvvatlash, tinchlik va totuvlik asosida mustahkamlash hamda rivojlantirishga intilib, fuqarolarning munosib hayot kechirishini, millatlararo va konfessiyalararo totuvlikni, ko'p millatli jonajon O'zbekistonimizning farovonligini va gullab-yashnashini ta'minlashni maqsad qilgan holda, ushbu Konstitutsiyani qabul qilamiz va e'lon qilamiz" deb bayon qilingan.

Konstitutsiyamiz o'zining insonparvarligi bilan ham ajralib turadi. Unga ko'ra Ota-onalar va ularning o'rnini bosuvchi shaxslar o'z farzandlarini voyaga yetguniga qadar boqishi, ularning tarbiyasi, ta'lim olishi, sog'lom, to'laqonli va har tomonlama kamol topishi xususida g'amxo'rlik qilishga majburlar. Davlat va jamiyat yetim bolalarni hamda ota-onasining vasiyligidan mahrum bo'lgan bolalarni boqishni, tarbiyalashni, ularning ta'lim olishini, sog'lom, to'laqonli va har tomonlama kamol topishini ta'minlaydi, shu maqsadda xayriya faoliyatini rag'batlantiradi. Ma'lumki, Muhtaram Prezidentimiz

Sh.Mirziyoyev tomonlaridan hozirgi kunda biz yoshlarga ham juda katta imkoniyatlar berilmoqda. Aynan shu ham Konsitutiya da belgilab qo'yildi, ya'ni "Davlat fuqarolarning bandligini ta'minlash, ularni ishsizlikdan himoya qilish, shuningdek kambag'allikni qisqartirish choralarini ko'radi. Davlat fuqarolarning kasbiy tayyorgarligini va qayta tayyorlanishini tashkil etadi hamda rag'batlantiradi".

Bu davlatning Konstitutsiyaga ega bo'lishi mustaqil demokratik huquqiy davlat taraqqiyoti va taraqqiyotining asosiy poydevori bo'lishi bilan birga, sharti ham ekanligi jahon miqyosida ta'kidlanmoqda. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganidan keyingi yillar davomida uning norma va qoidalarini hayotga izchil tatbiq etilmoqda. O'zbek xalqi hayotining barcha jabhalarida salmoqli yutuqlarga erishildi va bunday taraqqiyot hali ham davom etmoqda. Konstitutsiyamiz sharofati bilan mamlakatimizda fuqarolar va millatlar o'rtasidagi totuvlik ta'minlanib, turmush darajasi yildan-yilga yuksalib, ijtimoiy-madaniy rivojlantirish, ta'lim, fan va sport sohalari yuksak marra larga erishildi. Kelajak egalari bo'lgan yoshlar O'zbekiston Konstitutsiyasining yaratilish tarixi, konstitutsiyaviy tuzum tamoyillari, mamlakatimiz bosh qonunida ifodalangan suverenitet va demokratiya ramzi va tamoyillari haqida nazariy va amaliy ma'lumotlarga ega bo'lmoqda. Bu ham Respublika Konstitutsiyasida mustahkamlab qo'yilgan insonning huquq va majburiyatlari, ularni amalga oshirishga oid moddalarning samarasi, desak mubolag'a bo'lmaydi. Yosh avlod vakillari Konstitutsiyaga oid har qanday savolga o'z zukkoligi bilan dadil javob berish erkinligini o'rganmoqda. Shuningdek, ular saylov qonunchiligining muhim masalalari bo'yicha o'z fikrlarini bildirish huquqiga ega. Nafaqat yoshlar, balki butun o'zbek xalqi bunday huquqqa ega.

Konstitutsiyada belgilab berilgan tamoyil va qoidalar, uzoqni ko'zlagan maqsad va vazifalar, chuqur o'ylangan taraqqiyot strategiyasi barcha sohalarda tub islohotlarni belgilab berdi. Bu O'zbekistonni yuksak marra larni zabt etishga undagan ishonchli va hal qiluvchi omil bo'ldi. Mamlakat fuqarolari bundan haqli ravishda faxrlanishi mumkin. "Umumiy lug'at" ham jamiyatni liberallashtirish va demokratlashtirish, iqtisodiyotning barqaror o'sishi, aholi farovonligi va sifatini ta'minlash maqsadida milliy davlatchilik va siyosiy tizimni shakllantirish borasidagi zamonaviy demokratik talablarga javob beradigan islohotlar samarasidir. Hayot. O'tgan yillarda amalga oshirilgan ishlarni sarhisob qiladigan bo'lsak, bugun respublikani yangilash va isloh qilish, makroiqtisodiy mutanosiblikka erishish borasida ulkan ishlar amalga oshirildi deyishga asos bor. Konstitutsiya mustaqil, suveren demokratik davlat barpo etish, ko'p ukladli bozor

iqтisodiyoti sharoitida xususiy mulk ustuvorligini ta'minlash va uni himoya qilish kafolatlarini ta'minlash, shuningdek, mamlakatimizda fuqarolik jamiyatini shakllantirishning huquqiy va qonunchilik asosidir. mamlakat. Shu asosda va Konstitutsiya tufayli inson manfaatları, huquq va erkinliklari oliy qadriyatga aylanadi.

Bugungi kunda O'zbekiston Respublikasi yangi taraqqiyot bosqichiga dadil qadam qo'yib, har bir sohada amalga oshirilayotgan islohotlar orqali zamonaviy va barqaror rivojlanish yo'lidan bormoqda. Ushbu islohotlarning bosh maqsadi — xalq farovonligini oshirish, fuqarolar uchun munosib turmush tarzini yaratish hamda ijtimoiy himoya mexanizmlarini yanada takomillashtirishdan iborat. Mamlakatimizning Asosiy qonunida inson hayoti, erkinligi, sha'ni va qadr-qimmatı oliy qadriyat sifatida belgilangan bo'lib, bugungi kunda jamiyatda adolat, qonun ustuvorligi va shaffof boshqaruv tamoyillari mustahkam o'rin egallamoqda.

Aholining ijtimoiy jarayonlarda faol ishtirok etishga intilishi ortib borayotgani, fuqarolik jamiyati institutlarining rivojlanib borayotganidan dalolatdir. Shu bilan birga, amaldagi qonunlarning to'laqonli ishlashi, shaxs, jamiyat va davlat o'rtasidagi munosabatlarning izchil rivojlanishi uchun fuqarolarda yetarli huquqiy bilim, huquqiy ong va madaniyat shakllangan bo'lishi zarur. Zero, Konstitutsiya va qonunlarga hurmat, ularga og'ishmay rioya etish jamiyat taraqqiyotining muhim omillaridan biridir. Fuqarolarda huquqiy ong yuksalgan taqdirdagina jamiyat hayoti, boshqaruv tizimi va turmush tarzida tub o'zgarishlar ro'y beradi.

Shu ma'noda, fuqarolarga Konstitutsiyaning milliy huquq tizimidagi o'rni va ahamiyatini tushuntiruvchi ma'rifiy tadbirlarni tashkil etish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Xususan, o'quvchi va yoshlarning Asosiy qonun haqidagi bilimlarini kengaytirish, ularning huquqiy savodxonligini oshirish, huquqiy davlat va fuqarolik jamiyati tushunchalarini amaliy misollar orqali yoritib berish juda muhimdir.

Konstitutsiyaviy huquqning negizini amaldagi Konstitutsiyaning o'zi tashkil etadi. Dunyoning biror bir mamlakati uchun yagona universal konstitutsiyaviy model mavjud emas, chunki har bir davlat o'zining tarixiy taraqqiyoti, siyosiy tizimi va milliy manfaatlariga mos konstitutsiyaviy yo'lni tanlaydi. Shu nuqtayi nazardan, mustaqil O'zbekistonning Konstitutsiyasi ham o'ziga xos rivojlanish bosqichlariga ega bo'lib, mamlakat taraqqiyotining huquqiy poydevorini yaratib kelmoqda.

Amaliyot shuni ko'rsatdiki, mamlakat hayotining barcha jabhalarini isloh qilish va demokratlashtirish jarayoni bir martalik emas, balki Konstitutsiyaning barcha tamoyillari

va qoidalarini hayotga tatbiq etishni oliy maqsad qilib olgan uzluksiz jarayondir. Bu yurtimizning yanada gullab-yashnashiga, uning erkinligi va mustaqilligini mustahkamlashga xizmat qiladi. Asosiy qonunda O'zbekistonning asosiy maqsadi nafaqat demokratik huquqiy davlat, balki adolatli jamiyat barpo etish ekanligi aniq qayd etilgan. Binobarin, uning mazmun-mohiyati insonlar uchun munosib turmush sharoiti yaratish, milliy qonunchilikning barcha sohalarining asosi sifatida ijtimoiy adolat tamoyillarini hayotga tatbiq etishdan iborat. Bundan chetga chiqmagan holda, sanab o'tilgan maqsadlarning izchil davomi sifatida bugun Konstitutsiyaga qo'shimcha va o'zgartirishlar kiritish arafasida. Bu harakatlarning barchasi xalq farovonligi, fuqarolarning mukammal sharoitlarda, bir so'z bilan aytganda, farovon turmush tarzida yashashi, jumladan, xotin-qizlarning huquq va erkinliklari ko'lamini kengaytirish, turmush darajasini oshirish uchun zarurdir. imkoniyatlar, yoshlarning istiqbolli bilim olishi. chora-tadbirlarni tez va to'liq amalga oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi.
2. Mirziyoev Shavkat – O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2008-yil 1- maydagi “Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasi qabul qilinganligining 60 yilligiga bag'ishlangan tadbirlar dasturi to'g'risidagi farmoni.
3. Xaitov Aktam - Oliy Majlis Qonunchilik Palatasi Spikeri o'rinbosari, O'z.Lider fraksiyasi rahbari - “Konstitutsiya - farovon hayotimiz taraqqiyotining asosiy poydevori” - lider.uz /uz/ ro'znomasi maqolasi bosh sahifa . 09.12.2020 yil. № 1030.
4. A.Rahimov - “Konstitutsiya inson huquq va erkinliklarining kafolati” “Xalq so'zi” ro'znomasidagi maqolasi. 09.12.2021 yil. 2- bet. Abdikarimova Sayyora – O'z. Oliy Majlis Senati a'zosi - “Konstitutsiya - taraqqiyotimiz va farovonligimiz kafolati” – O'z. Ru. En. Constitution. Uz/uz/pages/ , bosh sahifa.
5. “Konstitutsiya - farovon hayotimiz va taraqqiyotning asosiy poydevori”. – O'z.Res. Oliy Majlis Qonunchilik Palatasi - “Xalq so'zi” ro'znomasi, maqola, 24.11.2021 yil № 926. 2- bet.